

Stek uit Hazerswoude 'Made in Uganda'

Simon Hendriksen haalt ongewortelde stek bij JP Cuttings

Simon Hendriksen (32 jaar) uit Hazerswoude richt zich met zijn boomkwekerij D.J. Hendriksen & Zn op de productie van stek, griffels en snijgroen. Momenteel heeft Hendriksen rond zijn kwekerij nog 12 hectare in gebruik. Het areaal is deels te koop vanwege Afrikaanse expansieplannen aan de oevers van het Victoriameer in Uganda. Een gesprek met Hendriksen en zijn Afrikaanse 'kweekpartner' Jeroen Immerzeel (29 jaar) van JP Cuttings over de dagelijkse praktijk en plannen voor de toekomst.

Auteur: Ruud Jacobs

De lijst met soorten die Hendriksen vanuit Hazerswoude op de markt zet, is behoorlijk ruim en omvat drie A4-tjes, variërend van Abelia 'Edward Goucher' tot Vinca minor 'Wibo'. Voor een groot deel komt de stek nog steeds van eigen bodem, maar Hendriksen heeft verdere uitbreidingsplannen op het Afrikaanse continent. Vandaar dat een deel van de 12 hectare in en rond Hazerswoude te koop is. 'Momenteel huur ik bij JP Cuttings in Uganda 7.500 m² kas. Dat was in 2012 nog 2.500 m².' En als het aan de ondernemende boomkweker ligt, blijft het hier zeker niet bij. Hendriksen wil in Uganda in vijf jaar tijd naar twee keer zo groot. Aan de oevers van het Victoriameer kweekt JP Cuttings, deels eigendom van Jeroen Immerzeel, voor Hendriksen reeds diverse soorten lavendel, vinca, hortensia en ook buxus. De ongewortelde stek van deze soorten komt wekelijks via het luchtruim weer terug naar Nederland en vindt vanuit Hazerswoude uiteindelijk zijn weg naar stekbedrijven als Bergs (Heythuysen), Rötjes Young Plants (Lottum), IBN Kwekerijen (Uden) en J.A.C. Stek (Hedel).

'Ik ben al zo'n tien jaar bezig met rondkijken in Afrika en heb onder meer contacten gelegd in Ethiopië en Zuid-Afrika'

Uganda

Het Nederlandse areaal van Hendriksen ligt verspreid over Hazerswoude, Boskoop en Bleiswijk. 'Ik zou dit hier allemaal wel willen centraliseren, maar dat kost me alleen maar geld en tijd', zo laat Hendriksen weten. Maar waarom de productie specifiek verplaatsen naar Uganda? 'Ik ben al zo'n tien jaar bezig met rondkijken in Afrika en heb onder meer contacten gelegd in Ethiopië en Zuid-Afrika. Maar ondanks goede gesprekken bleek het klimaat of de locatie niet voldoende zekerheid te bieden. Die Afrika-plannen heb-

ben we vervolgens uit ons hoofd gezet. Zo'n drie jaar geleden kwamen we echter in contact met JP Cuttings.' Dit kweekbedrijf met roots in Naaldwijk is gespecialiseerd als producent van ongewortelde stek. Jeroen Immerzeel: 'Voor ons bedrijf in Uganda waren wij via internet op zoek naar grote spelers in de boomkwekerij en zo zijn we uiteindelijk met elkaar in contact gekomen. Na enkele goede gesprekken zijn we met elkaar in zee gegaan. Eerst hebben we met stek vanuit Nederland een proef opgezet en meteen ook goede afspraken gemaakt. Zo maken wij exclusief voor Hendriksen stek in de boomkwekerij.'

JP Cuttings

Immerzeel is sinds 2006 samen met compagnon Piet de Jong op basis van een fiftyfiftyverdeling eigenaar van het bedrijf JP Cuttings. 'Mijn vader is 14 jaar geleden op contractbasis in Uganda gestart met het kweken van chrysantenstek. Inmiddels is dat bedrijf doorgegroeid naar een oppervlak van 33 hectare.' Vanwege zijn studie is Immerzeel zo'n acht jaar geleden zijn vader

Simon Hendriksen van Boomkwekerij DJ Hendriksen

naar Uganda achternageisd. Met zijn huidige compagnon Piet de Jong, die bij zijn vader op het bedrijf werkte, is hij ter plekke gestart met JP Cuttings. Behalve voor Hendriksen produceert JP Cuttings nu ook stek voor een hortensiakweker en een kweker van potchrysanten en perkgoed.

Victoriameer

De soorten die Hendriksen in Uganda kweekt, bestaan uit snelgroeiend gewas dat gebaat is bij het ideale klimaat. De oversteek naar Afrika komt volgens Hendriksen voort uit het feit dat de winterstekken van vroeger in Nederland zo goed als passé zijn. 'De laatste tijd is het allemaal kant-en-klare stek vanuit Uganda. Het water voor de beregening komt rechtstreeks uit het Victoriameer. Voordat dit water wordt gebruikt, is zuivering in verband met bacteriën en ziektes noodzakelijk. Immerzeel: 'De waterzuivering

Jeroen Immerzeel van JP Cuttings in Uganda

gebeurt met behulp van zwaar zand, een uv-filter en een klein beetje chloor. Je kunt wel zeggen dat wij hier drinkwaterkwaliteit produceren.'

Bedrijf

De soorten die Hendriksen bij JP Cuttings laat knippen, worden veelal gekweekt onder plastic kassen van Indiase makelij, geproduceerd door een Nederlander. De eigenhandig in Uganda opgebouwde kassen zijn 1 hectare (vier kassen) en 5.000 m² (12 kassen) groot. Immerzeel: 'Dit was een voormalig Engels rozenbedrijf, maar in Uganda is het voor rozen te warm. Het land en de gebouwen waren prima, alleen de kassen waren niks waard. Die hebben we na de aankoop door nieuwe vervangen.'

Naast het kweken van groenten, zoals sla, tomaten en paprika, voor de lokale markt, zet JP

Cuttings inmiddels ook proeven uit voor andere klanten. Immerzeel: 'Voor stek van boomkwekerijgewassen willen we samen met Hendriksen nog doorgroeien.' Op dit moment werken er bij Immerzeel op de kwekerij dagelijks gemiddeld zo'n 300 mensen, van wie zo'n 80 procent vrouwen. Zeven dagen per week. Op de vraag of 300 niet erg veel is, zegt Immerzeel: 'Veertig Nederlanders zouden hetzelfde werk doen. Logisch nadenken en ook mentaliteit is hier een probleem. De mensen zijn niet opgeleid en ze hebben ook nooit die drive gehad. Ze nemen genoeg met wat ze hebben.'

De soorten die Hendriksen bij JP Cuttings laat knippen, worden veelal gekweekt onder plastic kassen van Indiase makelij, geproduceerd door een Nederlander

Voor elke kas waar tien tot vijftien personeelsleden werken, heeft JP Cuttings één lokale supervisor aangesteld. Daarboven staan weer vier productiemanagers, waarvan twee uit Uganda en twee uit Kenia. Deze managers zijn opgeleid in de praktijk. De productiemanagers worden op hun beurt weer aangestuurd door twee Nederlanders en die zijn verantwoordelijk voor de algehele productie. Immerzeel en zijn compagnon Piet de Jong hebben uiteindelijk de algehele eindverantwoordelijkheid. Het is volgens Immerzeel niet altijd even makkelijk om het personeel gemotiveerd te houden en om ervoor te zorgen dat ze elke dag aanwezig zijn. 'Het is echt een probleem om mensen te behouden, want werken vinden ze niet leuk. Elke maandag mag de bevolking hier solliciteren en wekelijks staan er zo'n 20 tot 30 man klaar. Hiervan blijven er uiteindelijk maar een paar over. Degenen die overblijven, krijgen een korte training.' Verdere automatisering is voor Immerzeel vooralsnog geen item en de reden is duidelijk: 'Het is storingsgevoelig en de arbeid in Uganda is goedkoop.'

Om zicht te kunnen blijven houden op het personeelsbestand, wordt van ieder nieuw personeelslid een kaart met handopdruk gemaakt. Dit gebeurt door middel van een handscan. Dit

laatste is volgens Immerzeel noodzakelijk om te kunnen controleren of iedereen wel iedere dag op het werk verschijnt. 'Ik weet zeker dat we in het begin mensen hebben uitbetaald die na aanmelding nooit op het werk zijn geweest', zo licht Immerzeel toe.

Stekmateriaal

Het stekmateriaal dat in Uganda voor Hendriksen wordt geknipt en geplukt, komt wekelijks per lijnvlucht vanaf de Ugandese luchthaven Entebbe naar Schiphol. Dit gebeurt 's nachts en nadat alle formaliteiten en keuringen zijn geklaard, haalt Hendriksen een dag na verzending zijn stek op Schiphol op. 'In Hazerswoude verdelen we alleen de binnengekomen stek over de klanten.' De moederplant in Uganda is eigendom van Hendriksen en hij bepaalt ook hoeveel stek hij nodig heeft. JP Cuttings verzorgt in Uganda verder alle teelttechnische werkzaamheden. Immerzeel: 'Ons bedrijf ligt op zo'n 60 kilometer afstand van de evenaar en dat betekent het hele jaar rond hetzelfde klimaat. Het is nooit warmer dan 33 graden en nooit kouder dan 16 graden. De zon schijnt dagelijks van half zeven 's morgens tot kwart over zeven 's avonds en er is altijd een hoge luchtvochtigheid. Het is altijd licht en het kan wel een keer wat te nat te zijn, maar voor stek is het een ideaal klimaat.' Volgens Hendriksen en Immerzeel is de zekerheid van het kunnen leveren meteen ook het grote voordeel van kweken in Uganda. 'In de toekomst gaan afnemers steeds meer met vastgestelde afleveren werken.'

Kwaliteit

Om de Nederlandse moederplanten naar Uganda te halen, zorgt JP Cuttings ervoor dat alle vereiste vergunningen bij de Ugandese PD worden aangevraagd. 'De moederplanten gaan met schone wortel en dus geheel zonder grond naar Uganda. Dit gebeurt drie tot vier keer per jaar', zo laat Immerzeel weten. Door de uitstekende klimatologische omstandigheden levert JP Cuttings enkel en alleen kopstekken. Dit in plaats van de kwalitatief mindere tussenstek. Wat de gewasbescherming betreft, zijn er volgens Immerzeel niet echt veel verschillen. 'Het is eigenlijk hetzelfde als in Nederland en er mag daar minimaal even veel. Een paar middelen die hier niet meer zijn

toegestaan, mogen wel in Uganda.' Ondanks alle beschikbare middelen is volgens Immerzeel de druk van trips, spint en luis in alle gewassen veel hoger. 'Dagelijks lopen drie scouts ieder drie tot vier kassen na op de aanwezigheid van ziekten en plagen.' Biologische gewasbescherming is volgens Immerzeel in Uganda nog geen item. 'Het is niet toegelaten en de markt is te klein om daar werk van te maken.'

'De moederplanten gaan met schone wortel en dus geheel zonder grond naar Uganda. Dit gebeurt drie tot vier keer per jaar'

Toekomst

JP Cuttings heeft volgens Immerzeel de afgelopen jaren een mooie groei in met name de stekken doorgemaakt. 'Maar we zijn steeds op zoek naar nieuwe gewassen en partners. We investeren continu in ons personeel en zijn ook altijd op zoek naar nieuwe mensen met ervaring', zo laat Immerzeel weten. Het personeel dat bij JP Cuttings in dienst is, krijgt twee keer per dag op kosten van het bedrijf te eten. Deze maaltijden worden bereid door een Ugandaans bedrijf. Immerzeel verzorgt ook het dagelijkse vervoer vanaf de grote weg over een zogeheten dustroad (zandweg) van zo'n 6 kilometer naar het bedrijf. Het personeel op de kwekerij werkt dagelijks

De kwekerij van Hendriksen in Hazerswoude

De kwekerij JP Cuttings in Uganda

Simon Hendriksen op een bed moederplanten in Hazerswoude

van 7.30 uur tot 17.00 uur. De mensen die het plukken en knippen van stek verzorgen, doen dit tegen een dagelijkse vergoeding van 1,50 euro.

'De stekken gaan op het veld – vaak al op maat geknipt – in zakjes in de koelbox en vandaaruit naar de koelcel. Om twaalf uur 's nachts vertrekt het vliegtuig en om zeven uur 's morgens is de lading op Schiphol'

Markt

Hendriksen in Hazerswoude zet zijn in Uganda geoogste stek af naar individuele boomkwekers en gespecialiseerde bedrijven als Rötjes Young Plants, waar de stekjes verder worden beworteld. Hendriksen: 'Weliswaar langzaam,

maar de vraag naar stek groeit nog steeds. Met 2000 soorten kun je alle kanten op, bijvoorbeeld in de herfst coniferen en in het voorjaar Pachysandra's.' Volgens Hendriksen moeten de klanten nog steeds wennen aan het zachtere vitalere stekmateriaal dat vanuit Uganda wordt geleverd. 'De stekken gaan op het veld – vaak al op maat geknipt – in zakjes in de koelbox en vandaaruit naar de koelcel. Om twaalf uur 's nachts vertrekt het vliegtuig en om zeven uur 's morgens is de lading op Schiphol. Afhankelijk van de soort liggen binnen 24 uur de stekken in de koelcel.' Volgens Hendriksen komen wekelijks zo'n 100.000 stekjes naar Nederland en in piekperiodes groeit dit aantal naar 300.000 stuks. 'De kwaliteit van de stek uit Uganda is beter. Het is een duidelijke meerwaarde dat stek kant-en-klaar is. Je hoeft het hier alleen nog maar weg te steken.' JP Cuttings is nog steeds op zoek naar stekvermeerderders met plannen voor overheveling van de werkzaamheden naar het Afrikaanse continent. 'Wij hebben nog steeds ruimte over.'

D.J. Hendriksen & Zn., boomkwekerij voor stek, griffels en snijgroen, omvat 12 hectare. Op het bedrijf in Hazerswoude zijn dagelijks vijf tot zes personeelsleden in de weer met knipwerk, onkruidbestrijding en het planten. Verder heeft Hendriksen één verkoper en één medewerker op kantoor in dienst. Info: www.djhendriksen.nl
JP Cuttings, *Uganda's finest cuttings*, heeft een Nederlandse vestigingszetel in Naaldwijk. Info: jeroen@jpcuttings.com